

Prověření dotazníku Existenciální škála na vlastních datech¹

Cílem této práce je prověřit pomocí faktorové analýzy dotazník Existenciální škála. Data získaná pro naši analýzu byla získána autorem této práce a poslouží k identifikaci počtu faktorů a následném ověření, které faktory jsou syceny kterými otázkami.

Autorem dotazníku je Alfred Längle, který byl žákem známějšího Viktora Frankla. Oba psychologové zastávali psychoterapeutický směr založený na existenciálním a fenomenologickém přístupu ke klientovi. Přístup Viktora Frankla je známý jako logoterapie. Alfred Längle (dosud aktivní) svůj přístup upravil, s čímž Frankl nesouhlasil. Jeho velkým přínosem je však tvorba dotazníku Existenciální škála (Längle et al., 2001), který se snaží dívat na těžko uchopitelné existenciální problémy diagnostickou cestou.

Dotazník má celkem 4 subškály:

- Sebeodstup – schopnost podstoupit od sebe samého a otevřít se objektivnímu vnímání situace.
- Sebeopřesah – schopnost vyjít za hranice sebe sama a vstoupit do citového vztahu k něčemu či někomu jinému.
- Svoboda – schopnost rozhodnout se dle vlastního uvážení.
- Odpovědnost – schopnost aktivně jednat a nést důsledky.

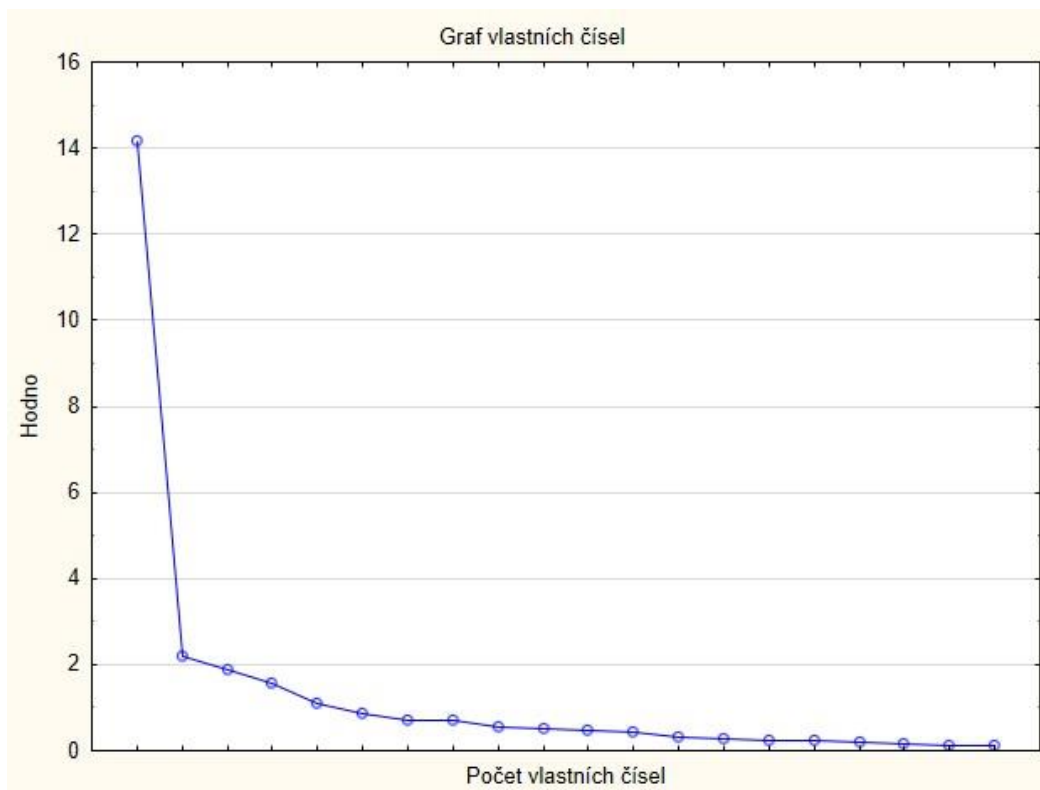
Dotazník má celkem 46 otázek, které sytí různé subškály. My jsme získali odpovědi od 138 respondentů.

1. Počet nalezených faktorů (subškál)

Pro analýzu jsme využili metodu hlavní osy s rotací varimax, kdy jsme hledali až 10 faktorů s minimální výši vlastního čísla 1.

¹ Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=38>

Obrázek 1: sutinový graf vlastních čísel

Z obrázku je patrný dominantní jeden faktor a poté výrazný propad. Další tři faktory jsou podobně důležité a poté následuje další propad k námi stanovené hranici přijetí. Nalezli jste tedy také 4 subškály, nicméně jedna z nich je výrazně dominantnější.

2. Sycení „správnými“ otázkami

Nyní se podíváme, zda jsou subškály syceny správnými otázkami. Z manuálu dotazníku se dozvídáme, že subškály sytí následující otázky:

- Subškála sebeodstup má být sycena otázkami: 3, 5, 19, 32, 40, 42, 43, 44.
- Subškála sebezpřesah má být sycena otázkami: 2, 4, 11, 12, 13, 14, 21, 27, 33, 34, 35, 36, 41, 45
- Subškála svoboda má být sycena otázkami: 9, 10, 15, 17, 18, 23, 24, 26, 28, 31, 46
- Subškála Odpovědnost má být sycena otázkami: 1, 6, 7, 8, 16, 20, 22, 25, 29, 30, 37, 38, 39

Na základě tabulky s faktorovými zátěžemi (pro úspornost nevkládáme) jsou námi nalezené faktory syceny následovně:

- Faktor 1: otázky 4, 8, 14, 15, 25, 27, 28, 31, 33, 34, 35, 36, 41, 42, 43, 44, 45, 46.
- Faktor 2: otázky 3, 5, 32, 40.
- Faktor 3: otázky 17, 19, 20, 22, 23, 24, 29, 30, 37, 38, 39.
- Faktor 4: otázky 1, 2, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 18, 21, 26.

Na základě výsledků se můžeme pokusit identifikovat námi nalezené faktory jako jednotlivé subškály dotazníku. Následuje tabulka, kolikrát byla otázka našeho faktoru identifikována jako otázka známé subškály

Tabulka 1: průnik námi nalezených faktorů a subškál dotazníku

	Sebeodstup	Sebepřesah	Svoboda	Odpovědnost
Faktor 1	3	9	4	2
Faktor 2	4	0	0	0
Faktor 3	1	0	3	5
Faktor 4	0	5	4	6

Průnik mezi námi nalezenými faktory a subškály dotazníku není velký. Se značnou mírou zjednodušení bychom mohli nazvat faktor 1 sebepřesahem, faktor 2 sebeodstupem, ale u faktorů 3 a 4 by bylo náročnější je přiřadit k jednoznačným faktorům. Nelze tedy jednoznačně prohlásit, že nalezené faktory na našich datech jsou podobné těm, s kterými pracuje dotazník. Je však nutné říci, že cílem této práce nebylo otestování psychometrických vlastností zaběhnuté dotazníku, ale procvičení faktorové analýzy. Náš vzorek totiž není v žádném případě reprezentativní a dostatečně rozsáhlý.

Literatura:

Längle, A., Orgelová, Ch., Kundi, M. (2001). ESK - existenciální škála. Testcentrum.